

és csodáljuk a népi műveltséget“, a románság stílus árjának egyedüli kifejezőjét, miért is a népköltészet remekeinek, a „kiskorú“ népi műveltség örökértékeinek szellemével kell átítatnunk a „nagykorú“ műveltség kereteit is.

Lucian Blaga falu-apológiája láthatóan a román élet ősi vonatkozásainak eszményi magasságba való emelése. Az egyhelyben álló, szegénységére büszke, patriarkális falunak szóló dicséretét azonban kommentálói a román falu legigazibb szellemi tükröződésének veszik. Így válik Blaga bölcséleti rendszere, a román stílusár metafizikai vetületévé s a „román energia“ szellemi kifejeződésévé. Ezt igyekszik egyébként kimutatni Vasile Băncilă, a Gândirea egyik főmunkatársa is *Lucian Blaga, a román energia* című könyvében. (1938) „A bölcséleti blagaizmus — írja — maga a metafizikailag átalakított romanizmus. Bölcséleti kifejezője egy földműves és pásztorkodó népnek, egy erőteljes és derűs patriarkalizmusnak. Blaga szintézise egy nép első tündöklő bölcséleti öntudatra ébredése“. S bár Blaga filozófiája elsősorban a román etnikumot érinti, értékét mégis egyetemlegesnek itéli. Az elfáradt és mesterséges nyugati művelődés felfrissíthetné magát — Băncila szerint — a románság robosztus egészségét lehelő blagai rendszerrel. „Nyujthatnánk új ötleteket és fiatalító oltást a nyugatnak.“

Rădulescu-Motru és Lucian Blaga műveikkel a mai román szellemi élet népi irányát szabják ki. A tőkés termelés keretei ellen határozatlanul lázongó középrétegek szellemisége a finánc-tőke államformájának ideológiai fegyverzetévé válik. E folyamat egyébként sok tekintetben teljesen azonos a mai Németország szellemi kialakulásának folyamatával, melyben Keyserling és Spengler határozatlan és romantikus antikapitalizmusának hasonló szerep jutott. Míg azonban a junimisták, a Semănătorul és a narodnyikok még csak az eluralkodó nyugati mintájú állami és művelődési intézmények ellen idézték a „doinák“ világát, Rădulescu-Motru és Lucian Blaga már magától értődő ideológusai az új román állami berendezkedésnek.

M A G Á N Y

Irta: SOMLYÓ GYÖRGY

*Mint mindenki, élek én is,
s hihetelenül egyedül vagyok.
Az elhagyatottság megtört és lerontott,
érzéseim leszáradt águ csonkok,
tört kérgü, meztelen akaratok.*

*Szivemből csupasz fatöncök merednek.
Érts meg! kiáltottam az embereknek,
kopogtam minden lélek ajtaján.
De nem felelt hívásomra rokon hang,
mindenhonnan rámtört s kívágta roppant
ifjú erdőmet a fejszés magány!*

*Szétszed, megoszt, felőröl minden óra,
a közös célok jó kohéziója
mindegyre enged s nem tart össze már.
Akaratom atomjaira dül szét,
eléget az iszonyú egyedülség,
életem minden sarkán lángban áll!*

*Mely a közönyt felgyújtani akarta,
sok feltörő lángom, most mind magamba
mar és tép: vágy, akarat, indulat.
Jőjjetek! oltsatok el! — könyörögtem.
S magamban égek el! E szörnyű ködben
senki nem keresett hozzám utat.*

*Segítsetek! nem élhetek magamban,
míg élek, minden élhöz közöm van,
ahhoz is, kinek hozzám nincs köze!
Testvérem az aszkéta és a kéjenc,
hisz minden élet eggyé forr a mélyen,
s ki tudja, a mély is nem magas-e.*

*Ami felül van, hazug, durva kéreg.
Ássátok fel magatokban a mélyet,
a fel-felbuggyanó szeretetet!
Amennyit a világ ér, annyit érek!
Hazug és gonosz mind, aki nem ért meg!
Gyilkosom mindenki, ki nem szeret!*

LI MEG A B Á T Y J A

Irta: KOLLÁR FERENC

Tang kínai volt, de azért olyan vékony és finom, hogy, amig csak látásból ismertem, japánnak néztem. Mikor aztán bemutatkoztunk egymásnak — az öreg Jerusalemben filozófiai szemináriumán — és sietett eloszlalni kifejezésre juttatott tévedésemet, magam is észrevettem, hogy arca szélesebb, mint a japánoké, pofacsontja kiálló, fogai nagyok és mozdulataiban is van valami nehézkesség és tempósság, szóval mindjárt elhittem neki, hogy kínai. S amikor felmondtam neki Sun-Jat-Sen végrendeletét, valóban nem japáni gyöngédséggel rázta meg a kezem és ütött csontos öklével a vállamra, amivel aztán örök barátságot fogadtunk egymásnak.

Járása azonban olyan nesztelen volt, mint a japánoké (bár lehet, hogy ezt is csak széles, amerikai gumitalpu cipői tették); nem is vettem észre, az egyetemi könyvtárban, nagy halmaz könyv között ültömben, csak amikor elébem hajolt és furcsa németségével rámsuttogta:

— Gyere csak ki egy pillanatra.

— Kérlek — mondta aztán a könyvtárfolyosón — csinálj délután jegyzeteket, nem érek rá elmenni.

Készséggel ígértem meg, — de talán lehetett valami fürkésző a tekintetemben, mert zavart magyarázkodással tette hozzá: